

КІРІН Р. С.,

доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
(Державна установа «Інститут
економіко-правових досліджень
імені В. К. Макутова
Національної академії наук України»)

УДК 35.075:342

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.2>

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАСАД МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ МІСТА

Дослідження присвячено аналізу та оцінці етапів становлення стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міста. В основу періодизації покладено критерій наявності (прийняття) нормативно-правового акту стратегічного або концептуального характеру, яким визначався зміст та сфери регулювання певних видів відносин чи їх сукупності щодо розвитку відкритості громадянського та інформаційного суспільства, місцевого (міського) самоврядування та місцевої демократії.

Розроблено періодизацію розвитку концептуальних і стратегічних правових засад механізму забезпечення відкритості міста наступного виду: підготовчий етап – 1992–1998 рр. (прийняття закону про об'єднання громадян, визнання та гарантування Конституцією України місцевого самоврядування); I-й етап – 1998–2004 рр. (Концепція та перша Національна програма інформатизації); II-й етап – 2004–2007 рр. (президентський указ, прийнятий з метою зміцнення гарантій реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами); III-й етап – 2007–2012 рр. (Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні); IV-й етап – 2012–2016 рр. (Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні); V-й етап – 2016–2021 рр. (Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні); VI-й етап – 2021 – до тепер.

Наголошено на тому, що сучасний шостий етап розпочався із затвердженням нової Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні і базується на нових положеннях Стратегії забезпечення державної безпеки та другої Національної програми інформатизації.

Зроблено висновок, що політика відкритості міста та міського врядування має базуватися на таких засадничих принципах: – відкритість залучення та відкритість участі мешканців міста; – відкритість діяльності, звітування та комунікації міської влади; – відкритість забезпечення і можливості володіння та користування каналами та інфраструктурою комунікації; – відкритість інформації, послуг та інструментів їх надання і отримання; – відкритість зворотного зв'язку.

Ключові слова: відкрите місто, стратегічні засади, етапи становлення, правове забезпечення, місцева демократія, міське врядування.

Kirin R. S. Stages of formation of the strategic foundations of the mechanism for ensuring the openness of the city

The study is devoted to the analysis and evaluation of the stages of formation of the strategic foundations of the mechanism for ensuring openness of a city. The periodization is based on the criterion of availability (adoption) of a legal act of a strategic or conceptual nature which determines the content and scope of regulation of certain types of relations or their combination regarding the development of openness of civil and information society, local (city) self-government and local democracy.

The author has developed a periodization of the development of the conceptual and strategic legal framework of the mechanism for ensuring the openness of the city as follows: preparatory stage – 1992–1998 (adoption of the law on citizens' associations, recognition and guarantee of local self-government by the Constitution of Ukraine); I stage – 1998–2004 (the Concept and the first National Informatization Program); II stage – 2004–2007 (presidential decree adopted to strengthen the guarantees of citizens' constitutional right to participate in the management of public affairs); III stage – 2007–2012 (Basic Principles for the Development of Information Society in Ukraine); IV stage – 2012–2016 (Strategy of State Policy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine); V stage – 2016–2021 (National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine); VI stage – 2021 – to date.

It is emphasized that the current sixth stage began with the approval of the new National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine and is based on the new provisions of the State Security Strategy and the second National Informatization Program.

It is concluded that the policy of openness of the city and city governance should be based on the following fundamental principles: – openness of involvement and openness of participation of city residents; – openness of activities, reporting and communication of city authorities; – openness of provision and possibility of ownership and use of communication channels and infrastructure; – openness of information, services and tools for their provision and receipt; – openness of feedback.

Key words: *open city, strategic principles, stages of formation, legal support, local democracy, urban governance.*

Вступ. Європейська Комісія у своєму повідомленні до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічного і соціального комітету та Комітету регіонів щодо політики розширення ЄС до 2023 р. «Звіт Україна 2023» зазначила, що незважаючи на повномасштабне вторгнення Росії в лютому 2022 р. та триваючу агресивну війну, Україна продовжує досягати прогресу в демократичних реформах та реформах у сфері верховенства права. Надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 р. призвело до подальшого прискорення реформ.

Щодо законодавчої бази за напрямом «Громадянське суспільство» (далі – ГС) Комісія відзначила існування багаторічної стратегії розвитку ГС, яка передбачає більш значущу взаємодію з ГС і вплив повної імплементації якої ще належить оцінити. При цьому уряду та парламенту надані наступні рекомендації: – розглянути можливість адаптації стратегії до умов війни, що триває, та передбачуваної післявоєнної відбудови; – розширювати програми державного фінансування організацій ГС та працювати над покращенням діалогу і консультацій з ними; – ухвалити законопроект про публічні консультації; – розглянути випадки тиску та погроз на адресу громадських активістів та їх розслідування тощо [1, с. 14].

Розвиток ГС передбачає створення незалежних від держави інституцій, об'єднань та організацій, діяльність яких спрямовується на виявлення та здійснення громадських ініціатив, задоволення суспільних потреб та обстоювання колективних інтересів на державному, регіональному та місцевому рівнях. На останньому важливу роль відіграють проекти,

пов'язані із різними аспектами відкритості міст, як складової громадянського урядування, європейських цінностей демократії, прав людини, свободи, рівності, поваги до людської гідності та верховенства права. Механізми їх формування та реалізації багато в чому залежать від правового забезпечення, у тому числі, від концептуальних і стратегічних положень, покликаних врегулювати певну сукупність міських правовідносин, актуальність яких обумовлена неухильним курсом України на європейську інтеграцію.

Незважаючи на достатньо великий обсяг публікацій, пов'язаних із обраною проблематикою представниками таких галузей знань і спеціальностей як публічне управління та адміністрування, екологія, архітектура та містобудування, інформаційні технології, право тощо, питання правових засад механізму забезпечення відкритості міста залишаються актуальними для подальших досліджень. У попередніх публікаціях було розглянуто поняття та правові засади категорії «відкрите місто» [2], а також актуальні проблеми, пов'язані із термінологією, інструментами та цифровізацією в процесі правового регулювання відповідних відносин [3].

Постановка завдання. Метою дослідження є огляд і аналіз етапів становлення, розвитку та сучасного стану концептуальних і стратегічних правових засад механізму забезпечення відкритості міста.

Результати дослідження. Періодизацію історико-правових етапів формування місцевої демократії слід розпочати з підготовчого етапу (1992-1998 рр.), коли на законодавчому рівні був покладений прийняттям Закону України «Про об'єднання громадян» від 16.06.1992 р. № 2460-ХІІ (втратив чинність). Визнання та гарантування Конституцією України місцевого самоврядування, а також надання права громадянам брати участь в управлінні державними справами, стало відправною точкою формування не тільки джерел муніципального права, а й окремих приписів та нормативно-правових актів (далі – НПА) міського законодавства.

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], в аспекті відкритості, такими приписами є наступні:

1) місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами міст (далі – ТГМ) як безпосередньо, так і через міські ради та їх виконавчі органи, які представляють спільні інтереси ТГМ (ч. 2 ст. 2);

2) місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи (ч. 3 ст. 9);

3) міський голова не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед ТГМ на відкритій зустрічі з громадянами (ч. 7 ст. 42);

4) протоколи сесії міської ради, а також висновки і рекомендації постійної комісії міської ради, протоколи її засідань є відкритими та оприлюднюються і надаються на запит відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» (ч. 17 ст. 46, ч. 10 ст. 47);

5) заслуховування звіту старости перед жителями старостинського округу відбувається на відкритій зустрічі, у спосіб, що дає можливість жителям старостинського округу поставити запитання, висловити зауваження та внести пропозиції (ч. 6 ст. 54).

Не менш важливими, за обраним напрямом, слід розглядати й норми Закону України «Про звернення громадян», яким громадянам України забезпечуються можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи ТГМ, міської ради, міського голови, виконавчих органів міської ради для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення [5].

Завершення підготовчого етапу пов'язане із прийняттям Концепції технічного захисту інформації в Україні, напрями розвитку якого обумовлені необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних масштабам загроз для інформації, і ґрунтуються на засадах правової демократичної держави відповідно до прав суб'єктів інформаційних відносин на доступ до інформації та її захист [6].

З 1998 р., коли законом України була схвалена Концепція Національної програми інформатизації (далі – НПІ) [7] та власне НПІ (Закон України від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР,

втратив чинність), розпочався перший етап концептуально-стратегічного формування законодавства про відкритість міста та міського самоврядування (1998–2004 рр.). Її важливим завданням було визначено, що державна політика інформатизації повинна спрямовуватися на всебічну демократизацію процесів створення та споживання інформації, загальнодоступність інформаційних ресурсів та послуг, захист прав особи від інформаційного вторгнення тощо.

Зазначу, що на той момент такі програмні документи як Стратегія та Концепція не мали чітко визначеного правового порядку прийняття та змісту, які в подальшому були врегульовані відповідною урядовою постановою. Їх головні відмінності полягають у наступному [8, пар. 57, 58]: а) Стратегія визначає курс формування та реалізації політики у відповідних сферах на середньостроковий або довгостроковий період; б) Концепції державної політики розробляються лише у випадку, якщо їх розроблення безпосередньо передбачено законами України або указами Президента України, у тому числі про введення в дію рішень Ради національної безпеки і оборони України.

Наприклад, Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу була затверджена Указом Президента України від 11.06.1998 р. 615/9 (втратив чинність) так само як і Концепція адміністративної реформи в Україні [9], організаційний аспект якої включає, серед іншого, впровадження на основі статутів ТГМ нових форм участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування, які б стимулювали розвиток місцевої демократії.

Натомість Концепція підвищення правової культури учасників виборчого процесу і референдумів в Україні була схвалена постановою Центральної виборчої комісії та передбачала, що у комплексі прав і свобод громадян України, закріплених у Конституції України, особлива роль належить політичним правам, серед яких важливе значення має право громадян брати участь в управлінні державними справами, у формуванні органів державної влади (далі – ОДВ) та органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) через участь у виборах, всеукраїнському та місцевих референдумах [10]. В подальшому ця Концепція була розвинута вже на рівні указу Президента України [11]. Також указом Президента була затверджена й Концепція державної регіональної політики [12]. Крім того, у законодавстві того часу можна зустріти указ під назвою «Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України».

Слід відмітити, що на цей етап припадає й прийняття Закон України від 11.07.2001 р. № 2625-III «Про органи самоорганізації населення». Зокрема, у місті орган самоорганізації населення є однією з форм участі членів ТГМ у вирішенні окремих питань місцевого значення.

Новий поштовх у розвитку, а з ним і новий, другий етап становлення інституту місцевої демократії (2004–2007 рр.) пов'язаний із президентським указом, який був прийнятий з метою зміцнення гарантій реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, утвердження в Україні народовладдя, розвитку ГС [13]. Під час цього етапу було прийнято низка урядових постанов (наразі втратили чинність), якими врегульовувалися наступні види відносин: – деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики (від 15.10.2004 р. № 1378); – додаткові заходи щодо залучення громадян до участі в управлінні державними справами (від 18.05.2005 р. № 356); – питання забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики (від 01.03.2006 р. № 215).

Закінчення цього етапу та початок нового, на мій погляд, слід пов'язувати із прийняттям Основних засад розвитку інформаційного суспільства (далі – ІС) в Україні на 2007–2015 рр. [14], досягнення цілей яких дасть змогу сприяти становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі у суспільному житті, прийнятті відповідних рішень ОДВ та ОМС.

У 2007 р. уряд своїм розпорядженням (від 21.11.2007 р. № 1035-р, втратило чинність) схвалив Концепцію сприяння органами виконавчої влади розвитку ГС, а згодом і плани заходів щодо її реалізації на 2008 р. [15] та подальші роки.

Третій етап (2007–2012 рр.) супроводжувався прийняттям й інших НПА різної юридичної сили, в яких у більшій чи меншій мірі знайшли врегулювання відносини міського врядування та міської демократії: – проведення електронних консультацій (далі – е-) з громадськістю на веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» [16]; – забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики [17]; – Концепція розвитку е-урядування в Україні [18] та план заходів щодо її реалізації [19]; – доступ до публічної інформації [20];

Початок четвертого етапу розвитку стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міста (2012–2016 рр.) припадає на затвердження Стратегії державної політики сприяння розвитку ГС в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації (указ Президента України від 24.03.2012 р. № 212/2012, втратив чинність).

Саме в цей етап втратив чинність Закон України «Про об'єднання громадян» (від 16.06.1992 р. № 2460-ХІІ) із прийняттям закону про громадські об'єднання [21]. Натомість була схвалена Стратегія розвитку ІС в Україні [22], правовою основою розроблення та реалізації якої став вже згаданий закон про Основні засади розвитку ІС в Україні на 2007–2015 рр., інші НПА, відповідно до яких держава створює умови для розбудови ІС в Україні. Наприкінці цього етапу Президент України схвалив Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [23] та Стратегію національної безпеки України (указ Президента від 26.05.2015 р. № 287/2015, втратила чинність), а уряд – Стратегію реформування державної служби та служби в ОМС в Україні на період до 2017 р. та затвердив план заходів щодо її реалізації (розпорядження від 18.03.2015 р. № 227-р, втратило чинність).

Під час п'ятого етапу (2016–2021 рр.) була затверджена нова Національна стратегія сприяння розвитку ГС в Україні на 2016–2020 рр. (указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016, втратив чинність), яку супроводжували розпорядження уряду щодо планів її реалізації впродовж 2016–2019 рр. Крім того, в цей же етап було прийнято низку інших, надзвичайно важливих актів, спрямованих на регулювання міських та муніципальних правовідносин:

- 1) Концепція розвитку е-урядування в Україні [24] та план заходів з її реалізації [25];
- 2) Концепція розвитку е-демократії в Україні та план заходів щодо її реалізації [26];
- 3) Концепція розвитку громадянської освіти в Україні [27];
- 4) Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та план заходів щодо її реалізації [28];
- 5) Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. [29];
- 6) Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 рр. [30];
- 7) Концепція розвитку цифрових компетентностей та план заходів з її реалізації [31];
- 8) Національна стратегія у сфері прав людини [32].

Із затвердженням Національної стратегії сприяння розвитку ГС в Україні на 2021–2026 рр. [33], згодом і плану заходів до 2024 р. щодо її реалізації [34], почав відлік сучасний, шостий етап становлення стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міста.

В аспекті правового забезпечення він безумовно має безпосередній зв'язок із попереднім етапом, який наразі є найбільш представницьким, але в той же час, базується на нових стратегічних підходах сприяння розвитку ГС, а також на положеннях нової Стратегії забезпечення державної безпеки [35]. Серед основних завдань державної політики у сфері забезпечення державної безпеки виділено упровадження дієвих механізмів взаємодії суб'єктів забезпечення державної безпеки із ГС, зміцнення демократичного цивільного контролю і нагляду за діяльністю суб'єктів забезпечення державної безпеки.

Заслуговує на увагу також і прийняття закону, що визначає основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності (далі – УНГІ) [36]. Зокрема, йдеться про таке важливе для міського населення поняття як «громадянська компетентність», а саме: 1) громадянська компетентність – це здатність особи: 1.1) реалізувати і захищати права та свободи людини і громадянина; 1.2) відповідально

ставитися до обов'язків громадянина; 1.3) брати активну участь у суспільному житті; 1.4) підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права; 2) ця здатність особи виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей.

Положення цього закону конкретизовано та розвинуто на підзаконному рівні урядовими актами, якими схвалено: – Стратегію утвердження УНГІ на період до 2030 р. та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023–2025 рр. [37]; – Концепцію Державної цільової соціальної програми з утвердження УНГІ на період до 2028 р. [38].

Законодавчим актом стратегічного рівня є й друга НПІ, визначає особливості реалізації державної політики у сфері інформатизації для забезпечення потреб та розвитку ІС, впровадження інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій [39].

Надзвичайно важливою подією сучасного етапу є затвердження урядом Дорожньої карти децентралізації [40], якою, серед іншого, визначено подальші кроки для реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024–2027 рр. Зокрема, Планом заходів визначено ключові кроки для становлення спроможних ТГМ: – законодавчі – зміна законодавства (законопроекти щодо удосконалення регулювання механізму затвердження територій ТГМ; про особливості відновлення публічної влади на деокупованих територіях; про розмежування повноважень між ОМС і ОДВ; щодо удосконалення законодавчих інструментів консультацій ОДВ з асоціаціями ОМС; про місцеву статистику тощо); – інституційно-фінансові – підвищення інституційної та фінансової спроможності ОМС; – демократичні – розбудова місцевої демократії та широке залучення жителів до прийняття управлінських рішень на місцях.

Раніше вже було запропоновано врахувати рекомендації Європейського парламенту щодо впровадження нових інструментів цифрової комунікації та відкритих і спільних платформ, а також досвіду окремих європейських міст у сфері реалізації е-урядування [41].

Нарешті слід відмітити законопроект [42], спрямований 27.02.2024 р. на підпис Президента України, в якому пропонується внести зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», спрямовані на вдосконалення реалізації прав громадян на участь в місцевому самоврядуванні. Ці зміни покликані збільшити рівень залученості громадян до місцевого самоврядування та підвищити довіру громадян до місцевих рад.

Отже, можна стверджувати, що політика відкритості міста та міського врядування має базуватися на таких засадничих принципах: 1) відкритість залучення та відкритість участі мешканців у формуванні та реалізації міської політики, управлінні містом; 2) відкритість діяльності, звітування та комунікації територіальної громади міста, міської ради, виконавчих органів міської ради, міського голови та окружних старост; 3) відкритість забезпечення і можливості володіння та користування каналами та інфраструктурою комунікації; 4) відкритість генерації, передачі та використання потрібної інформації, а також інформації про наявні послуги та інструменти їх надання і отримання; 5) відкритість зворотного зв'язку.

Висновки. Таким чином, за підсумками проведеного дослідження етапів становлення, розвитку та сучасного стану концептуальних і стратегічних правових засад механізму забезпечення відкритості міста, можна сформулювати наступні узагальнення.

1. Розроблено періодизацію розвитку концептуальних і стратегічних правових засад механізму забезпечення відкритості міста наступного виду: підготовчий етап – 1992–1998 рр.; I-й етап – 1998–2004 рр.; II-й етап – 2004–2007 рр.; III-й етап – 2007–2012 рр.; IV-й етап – 2012–2016 рр.; V-й етап – 2016–2021 рр.; VI-й етап – 2021 – до тепер. В основу періодизації покладено критерій наявності (прийняття) нормативно-правового акту стратегічного або концептуального характеру, яким визначався зміст та сфери регулювання певних видів відносин чи їх сукупності щодо розвитку відкритості громадянського та інформаційного суспільства, місцевого (міського) самоврядування та місцевої демократії.

2. Запропоновано пов'язувати підготовчий етап (1992–1998 рр.) із прийняттям закону про об'єднання громадян, а також визнанням та гарантуванням Конституцією України місцевого самоврядування, наданням права громадянам брати участь в управлінні державними справами, що стало відправною точкою формування не тільки джерел муніципального права, а й окремих приписів та нормативно-правових актів міського законодавства. Останні мстилися в законах України про місцеве самоврядування в Україні, звернення громадян та Концепції технічного захисту інформації в Україні.

3. Обґрунтовано, що початок першого етапу (1998–2004 рр.) обумовлений схваленням законом Концепції та прийняттям закону про першу Національну програму інформатизації. Під час цього етапу окремі програмні документи не мали чітко визначеного правового порядку прийняття та змісту, але відігравали вагомий роль у запровадженні нових форм участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування, стимулюванні розвитку місцевої демократії, як то – Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу Концепція адміністративної реформи в Україні, Концепція підвищення правової культури учасників виборчого процесу і референдумів в Україні, Концепція державної регіональної політики, Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України. Закон про органи самоорганізації населення також сприяв вирішенню окремих питань місцевого значення мешканцями міста.

4. З'ясовано, що новий поштовх у розвитку інституту місцевої демократії припав на другий етап (2004–2007 рр.), пов'язаний із президентським указом, який був прийнятий з метою зміцнення гарантій реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, утвердження в Україні народовладдя, розвитку громадянського суспільства. Під час цього етапу була прийнята низка урядових постанов, якими врегульовувалися наступні види відносин: – деякі питання щодо забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики; – додаткові заходи щодо залучення громадян до участі в управлінні державними справами; – питання забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики.

5. Запропоновано пов'язувати третій етап (2007–2012 рр.) із прийняттям Основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр., досягнення цілей яких дасть змогу, в тому числі, сприяти становленню відкритого демократичного суспільства. Цей етап супроводжувався прийняттям й інших нормативно-правових актів різної юридичної сили, в яких у більшій чи меншій мірі знайшли врегулювання відносин міського врядування та міської демократії: – закон доступ до публічної інформації; – Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, Концепція розвитку е-урядування в Україні, забезпечення участі громадян у формуванні та реалізації державної політики, проведення е-консультацій з громадськістю на веб-сайті «Громадянське суспільство і влада».

6. Встановлено, що початок четвертого етапу (2012–2016 рр.) припадає на затвердження Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Актами стратегічних засад механізму забезпечення відкритості міста слід вважати: закон про громадські об'єднання, Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», Стратегію національної безпеки України, Стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні.

7. Виявлено особливості п'ятого етапу (2016–2021 рр.), під час якого була затверджена нова Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні. Крім того, в цей же етап було прийнято низку інших, надзвичайно важливих актів, спрямованих на регулювання міських та муніципальних правовідносин, а саме: – Концепції розвитку: а) е-урядування в Україні; б) е-демократії в Україні; в) громадянської освіти в Україні; г) цифрової економіки та суспільства України; д) цифрових компетентностей; – Цілі сталого розвитку України; – Державна стратегія регіонального розвитку; – Національна стратегія у сфері прав людини.

8. Розкрито основні напрями правового регулювання на шостому етапі, що розпочався із затвердженням Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та має безпосередній зв'язок із попереднім етапом, який наразі є найбільш представницьким, але в той же час, базується на нових положеннях Стратегії забезпечення державної безпеки та другої Національної програми інформатизації. Важливими нормативно-правовими актами сучасного етапу також є: – закон, що визначає основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності і який конкретизовано та розвинуто на підзаконному рівні у Стратегії та Концепції; – Дорожня карта децентралізації, а також законопроект, спрямований на вдосконалення реалізації прав громадян на участь в місцевому самоврядуванні.

9. Аргументовано, що політика відкритості міста та міського врядування має базуватися на таких засадничих принципах: – відкритість залучення та відкритість участі мешканців у формуванні та реалізації міської політики, управлінні містом; – відкритість діяльності, звітування та комунікації територіальної громади міста, міської ради, виконавчих органів міської ради, міського голови та окружних старост; – відкритість забезпечення і можливості володіння та користування каналами та інфраструктурою комунікації; – відкритість генерації, передачі та використання потрібної інформації, а також інформації про наявні послуги та інструменти їх надання і отримання; – відкритість зворотного зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Ukraine 2023 Report. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a0f3eaa6-7eee-11ee-99ba-01aa75ed71a1/language-en> (дата звернення: 28.03.2024)

2. Кірін Р., Шеховцов В. «Відкрите місто»: поняття та правові засади. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, 2022, № 2. С. 96–103. DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-16>

3. Кірін Р., Шеховцов В. Актуальні проблеми регулювання процесів і відносин у сфері відкритості міст: термінологія, інструменти, цифровізація. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2022, № 6 (50). С. 190-200. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.6.30>

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.03.2024)

5. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.03.2024)

6. Про затвердження Концепції технічного захисту інформації в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1997 р. № 1126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-97-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.03.2024)

7. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)

8. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 09.11.2011 р. № 1156). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.03.2024)

9. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98#Text> (дата звернення: 29.03.2024)

10. Про Концепцію підвищення правової культури учасників виборчого процесу і референдумів в Україні : постанова Центральної виборчої комісії від 08.10.1999 р. № 336. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0336359-99#Text> (дата звернення: 29.03.2024)

11. Про Концепцію підвищення правової культури учасників виборчого процесу та референдумів в Україні : Указ Президента України від 08.12.2000 р. № 1322/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 50, ст. 2151.
12. Про Концепцію державної регіональної політики : Указ Президента України від 25 травня 2001 р. № 341/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 22, ст. 983.
13. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : Указ Президента України від 31 липня 2004 р. № 854/2004. *Урядовий кур'єр*. 2004. № 146.
14. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 р. № 537-V. *Офіційний вісник України*. 2007. № 8, ст. 273.
15. Про затвердження плану заходів щодо реалізації у 2008 році Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.05.2008 р. № 784-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/784-2008-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
16. Про проведення електронних консультацій з громадськістю на веб-сайті «Громадянське суспільство і влада» : наказ Міністерства економіки України від 01.04.2009 р. № 296. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0296665-09#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
17. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
18. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78, ст. 2402.
19. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.09.2011 р. № 1014-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
20. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
21. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
22. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 44, ст. 1581.
23. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5. *Офіційний вісник України*. 2015. № 4, ст. 67.
24. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78, ст. 2402.
25. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 617-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/617-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
26. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
27. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 893-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
28. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабі-

- нету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
29. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 79, ст. 2712.
30. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. *Офіційний вісник України*. 2020. № 67, ст. 2155.
31. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 167-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 21, ст. 955.
32. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 26, ст. 1257.
33. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : Указ Президента України від 27 вересня 2021 р. № 487/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 79, ст. 4994.
34. Про затвердження плану заходів до 2024 року щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.02.2023 № 160-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2024)
35. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» : Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. *Офіційний вісник України*. 2022 р., № 17, ст. 911.
36. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3, ст. 199.
37. Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках : постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2023 р. № 1322. *Офіційний вісник України*. 2024. № 8, ст. 386.
38. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 р. № 141-р. *Офіційний вісник України*. 2024. № 22, ст. 1446.
39. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX. *Офіційний вісник України*. 2023 р., № 2, ст. 86.
40. Уряд України затвердив Дорожню карту децентралізації (26.03.2024 р.). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-ukrainy-zatverdyyv-dorozhniu-kartu-detsentralizatsii> (дата звернення: 29.03.2024)
41. Kirin, R., Shekhovtsov, V. (2023) Vector of Transformation of Relations in the Sphere of City Openness: National Problems and European Experience. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 2 (54). pp. 131–142. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.2.19>
42. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування № 6401 від 07.12.2021 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73380 (дата звернення: 29.03.2024) Ukraine 2023 Report. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a0f3eaa6-7eee-11ee-99ba-01aa75ed71a1/language-en> (дата звернення: 28.03.2024)

